

УДК 336.322:1

Проць Н.В.*кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів та оподаткування
Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки***Гринчишин І.М.***кандидат економічних наук,
науковий співробітник відділу регіональної фінансової політики
Інституту регіональних досліджень імені І.М. Долішнього
Національної академії наук України*

РОЛЬ МІЖБЮДЖЕТНИХ ТРАНСФЕРТІВ У ФОРМУВАННІ ФІНАНСОВОЇ БАЗИ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

У статті обґрунтовано сутність міжбюджетних трансфертів, визначено їх роль у формуванні фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування. Досліджено, що надмірна централізація влади протягом останніх років призвела до порушення принципів субсидіарності в процесі розподілу повноважень. Запропоновано для зменшення фінансової залежності органів місцевого самоврядування запровадити нову трансфертну політику, яка б гарантувала достатність доходної бази місцевих бюджетів та справедливість розподілу фінансових ресурсів.

Ключові слова: міжбюджетні трансферти, місцеві бюджети, видатки бюджету, власні та делеговані повноваження, органи місцевого самоврядування, дотації, субвенції, фінансові ресурси.

Проць Н.В., Гринчишин І.М. РОЛЬ МЕЖБЮДЖЕТНЫХ ТРАНСФЕРТОВ ФОРМИРОВАНИЯ ФИНАНСОВОЙ БАЗЫ ОРГАНОВ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ

В статье обоснована сущность межбюджетных трансфертов, определена их роль в формировании финансовых ресурсов органов местного самоуправления. Доказано, что чрезмерная централизация власти в последние годы привела к нарушению принципов субсидиарности в процессе распределения полномочий. Предложено для уменьшения финансовой зависимости органов местного самоуправления ввести новую трансфертную политику, которая бы гарантировала достаточность доходной базы местных бюджетов и справедливость распределения финансовых ресурсов.

Ключевые слова: межбюджетные трансферты, местные бюджеты, расходы бюджета, собственные и делегированные полномочия, органы местного самоуправления, дотации, субвенции, финансовые ресурсы.

Prots N.V., Hrynchyshyn I.M. ROLE OF INTERGOVERNMENTAL FISCAL TRANSFER FORMATION OF FINANCIAL BASE OF LOCAL GOVERNMENT

In the article the essence of intergovernmental transfers, defined their role in shaping the financial resources of local authorities. Investigated that excessive centralization of power in recent years has led to the violation of the principles of subsidiarity in the division of powers. Proposed to reduce the financial dependence of local authorities to introduce a new transfer policy that would ensure the adequacy of the revenue base of local budgets and fairness of resource allocation.

Keywords: intergovernmental transfers, local budgets, expenditures, own and delegated powers, local governments, grants, financial resources.

Постановка проблеми. Соціально-економічна криза, зростання диспропорційності соціально-економічного розвитку регіонів та надмірна централізація влади протягом останніх років призвели до порушення принципів субсидіарності в процесі розподілу повноважень (компетенцій) між різними рівнями влади, бюджетної автономії та фінансової самостійності місцевих бюджетів, внаслідок чого місцеве самоврядування в Україні стало фінансово неспроможним. Тому саме підвищення фінансової спроможності органів місцевого самоврядування шляхом створення умов для здійснення трансформації територіальної організації влади, формування нових міжбюджетних відносин з урахуванням законодавства щодо реалізації права територіальних громад є найгострішою проблемою розвитку цього інституту місцевої демократії.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Основам формування фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування присвятили свої праці зарубіжні та українські вчені, серед яких: Т. Бондарук, Б. Данилишин, В. Дем'янишин, В. Зайчикова, О. Кириленко, В. Кравченко, І. Луніна, Л. Лисяк, К. Павлюк, Ю. Пасічник, Г. Старостенко, Л. Тарангул, І. Усков, С. Юрій та інші. Віддаючи належне високому рівню наукових робіт названих авторів, зазначимо, що сьогодні важливого значення набувають

детальні дослідження проблем, пов'язаних з розробкою дієвого механізму, який би визначав нові принципи формування міжбюджетних відносин.

Постановка завдання. Дослідження ролі міжбюджетних трансфертів у формуванні фінансової бази органів місцевого самоврядування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Україна як незалежна і самостійна держава, приєднавшись до Європейської хартії у листопаді 1996 р., взяла на себе зобов'язання будувати фінанси місцевого самоврядування у відповідності з міжнародними стандартами. У 1985 р. країни – члени Ради Європи підписали Європейську хартію про місцеве самоврядування, в якій були визначені основні загальноєвропейські принципи організації місцевого самоврядування та основні положення формування і розподілу фінансових ресурсів регіонального розвитку, а саме:

- захист щодо слабких фінансів органів місцевого самоврядування здійснюється шляхом вирівнювання фінансового забезпечення їх діяльності. При цьому процедури вирівнювання не повинні обмежувати свободу вибору органів місцевого самоврядування в межах їх компетенцій;

- порядок надання перерозподілених коштів необхідно належним чином узгодити з органами місцевого самоврядування;

- надані органам місцевого самоврядування субсидії, в міру можливостей, не повинні призначатися на фінансування конкретних визначених проектів. Надання субсидій не повинно шкодити основній свободі вибору політики органами місцевого самоврядування в галузі їх власної компетенції [4].

Головною метою формування міжбюджетних відносин в Україні було вирішення проблеми недостатності власних фінансових ресурсів для реалізації місцевою владою власних та делегованих державою повноважень. Організація міжбюджетних відносин визначається Бюджетним кодексом України. Основним завданням організації міжбюджетних відносин, є забезпечення збалансування повноважень, сфер відповідальності, які покладені на центральні та місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, з обсягами фінансових ресурсів, що знаходяться у розпорядженні відповідно центральних та місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування і акумулюються відповідно у Державному бюджеті України та місцевих бюджетах.

Механізм організації міжбюджетних відносин ґрунтується на визначеному у законодавстві:

- 1) поділі повноважень між державною владою та органами місцевого самоврядування;
- 2) гарантіях з боку фінансування наданих повноважень органів місцевого самоврядування;
- 3) порядку розмежування доходів та видатків між рівнями бюджетної системи і видами бюджетів;
- 4) фінансовій підтримці місцевих бюджетів у зв'язку із значними коливанням податкового потенціалу окремих територій та розбіжностями у розмірах видатків.

Міжбюджетні відносини в Україні будуються на основі таких інструментів, як власні, закріплені та регульовані доходи, нормативи відрахувань, бюджетні позички, субсидії, субвенції, дотації, міжбюджетні взаєморозрахунки, фінансові нормативи бюджетної забезпеченості; показники мінімального розміру місцевого бюджету, обсяги якого достатні для забезпечення населення послугами на рівні мінімальних соціальних потреб; коригуючі коефіцієнти фінансових нормативів бюджетної забезпеченості.

На думку О.Г. Бажаєва, міжбюджетні трансферти за економічним змістом умовно можна поділити на дві складові: фінансову допомогу та компенсаційні трансферти. В цілому метою фінансової допомоги є вирівнювання бюджетної забезпеченості відповідного територіального утворення, тобто створення для всіх суб'єктів бюджетної політики однакових фінансових умов з одночасним підвищенням відповідальності за результати діяльності [1].

Поняття офіційних (міжбюджетних, бюджетних) трансфертів в українську практику було вперше запроваджено у 1996 р. разом із введенням нової бюджетної класифікації, згідно з якою їх поділяли на дві групи залежно від цільового спрямування коштів: поточні; капітальні. До поточних офіційних трансфертів зараховували грошові допомоги (дотації), які одержували бюджети нижчих рівнів за недостатньої ефективності дохідних джерел. На відміну від поточних, капітальні офіційні трансферти (субвенції) передбачали цільове використання одержаних коштів. Цілі, на які спрямовувалися субвенції, переважно були пов'язані з виконанням органами місцевого самоврядування делегованих державою повноважень.

Бюджетний кодекс України змінив концептуальні підходи до класифікації трансфертів. Насамперед, відбулося уточнення термінології: замість «офіційні трансферти» нині використовують термін «міжбюджетні трансферти», який визначають як кошти, що безоплатно і безповоротно перераховуються з одного бюджету в інший.

За даними Державного казначейства України, у 2013 р. було перераховано 115,8 млрд грн міжбюджетних трансфертів з державного бюджету до місцевих бюджетів, що становить 95,0% річного плану. Стан перерахування трансфертів, що передаються з державного бюджету до місцевих, характеризують дані, наведено у таблиці 1.

Частка міжбюджетних трансфертів у структурі доходів місцевих бюджетів 2010–2013 рр. становила 49,1–52,4%. Традиційно у структурі трансфертів найбільшу частку складає дотація вирівнювання 48,1% (у 2010 р. вона становила 56,1%). При цьому частка субвенцій соціального спрямування становила 43,1–47,1%.

Міжбюджетні трансферти, згідно з Бюджетним кодексом, поділяють на чотири види: дотації вирівнювання; субвенції; кошти, що перераховуються з одного бюджету в інший; інші дотації.

Перший вид міжбюджетних трансфертів – дотації вирівнювання, які надаються з державного бюджету місцевим бюджетам, тобто основною метою є проведення фінансового вирівнювання. Поняття «дотація» походить від латинського «dotation», що означає дар, пожертвування. Сьогодні дотацію розглядають як особливий вид асигнувань, суму грошових коштів, які виділяються із Державного бюджету шляхом передачі необхідних коштів до відповідних місцевих бюджетів для збалансування доходів і витрат та покриття збитків окремих підприємств [4, с. 56]. Обсяг дотації визначається шляхом зіставлення ви-

Таблиця 1

Динаміка перерахування трансфертів, що передаються з державного бюджету до місцевих бюджетів, за 2010–2013 роки, млн грн

Показник	2010	2011	2012	2013
Частка трансфертів у доходах місцевих бюджетів,	49,1	52,3	55,2	52,4
Дотація вирівнювання,	43 640,4	43 629,9	51 649,9	55 695,4
Субвенції з соціального захисту населення,	30 037,3	36 305,2	43 078,3	48 633,4
Інші субвенції	4 088,5	14 939,9	29 731,4	11 519,5
Загальний обсяг трансфертів	77766,20	94875,00	124 459,60	115848,30
Дотації вирівнювання	56,1	46,0	41,5	48,1
Додаткові дотації	0,8	4,7	7,2	4,8
Субвенції з державного бюджету, у т.ч.	43,1	49,3	51,3	47,1
субвенції соціального захисту населення	38,3	38,0	34,6	42,0
інші субвенції	4,8	11,3	16,7	5,1

Складено авторами [8]

датків відповідних місцевих бюджетів, визначених із застосуванням фінансових нормативів бюджетної забезпеченості і коригуючих коефіцієнтів та доходів (кошику доходів), які, згідно з Бюджетним кодексом, надходять до місцевих бюджетів. Розрахунок прогнозного кошика доходів здійснюється з використанням індексу відносної податкоспроможності, тобто коефіцієнта, що визначає рівень податкоспроможності адміністративно-територіальної одиниці порівняно з середнім показником по країні в розрахунку на одного мешканця [3].

За європейськими стандартами, для забезпечення регіональної фінансової самостійності в структурі трансфертів частка дотацій повинна перевищувати частку субвенцій. Питома вага дотацій у трансфертах характеризує рівень свободи регіонів у використанні наданої фінансової допомоги. Так, за підсумками 2013 р. в Україні рівень дотаційності 5419 бюджетів місцевого самоврядування становив понад 70%, причому для 483 територіальних громад рівень дотаційності перевищив 90%. У сільських поселеннях західних областей України близько 90% бюджетів є дотаційними [7]. У 2013 р. дотація вирівнювання була перерахована в обсязі 55,7 млрд грн, що становить 100% річного плану, відповідний показник за 2012 р. складав 51,6 млрд грн. Поряд з цим мало місце збільшення на 31,9% обсягу коштів, що передаються з місцевих бюджетів до державного бюджету (понад 54,2 млрд грн) (табл. 2).

Другий вид міжбюджетних трансфертів – субвенції. Вони можуть надаватися як державним, так і місцевими бюджетами. Частка субвенцій у структурі міжбюджетних трансфертів у 2010–2013 рр. становила 43,1–51,3%.

Характерною ознакою субвенцій є цільове використання отриманих коштів, відповідно до ст. 102 Бюджетного кодексу основними напрямками якого є: здійснення програм соціального захисту (пільги ветеранам війни і праці, допомога сім'ям з дітьми, додаткові виплати населенню на покриття витрат з оплати житлово-комунальних послуг, компенсаційні виплати за пільговий проїзд окремих категорій громадян); компенсація втрат доходів бюджетів місцевого самоврядування у зв'язку з виконанням власних повноважень внаслідок надання пільг, встановлених державою; виконання інвестиційних проектів; утримання об'єктів спільного користування чи ліквідація негативних наслідків діяльності таких об'єктів; виконання власних повноважень територіальних громад сіл, селищ, міст та їх об'єднань; інші цілі.

Нині механізм надання окремих субвенцій через галузеві міністерства не відповідає природі міжбюджетних відносин. У більшості випадків умови надання субвенцій не спрямовані на досягнення конкретних цілей у визначені строки. Негативною стороною запровадження субвенцій як основного механізму фінансування соціальних послуг та забезпечення регіонального розвитку є:

– недостатність стимулів до економії коштів та підвищення ефективності соціального захисту на

місцевому рівні;

– значна кількість субсидій (кількість субвенцій досягає кількох десятків, а їх обсяг перевищує обсяг дотацій у кілька разів);

– основний обсяг субвенцій поступає у промислово-розвинені регіони.

З урахуванням вимог ст. 105 Бюджетного кодексу механізм надання субвенцій на виконання інвестиційних програм (проектів) ґрунтується на принципах об'єктивності та відкритості, єдності, збалансованості та цільового використання коштів, розподіл субвенції здійснюється на підставі формалізованих параметрів, що базуються на фактичних та прогнозних показниках економічного та соціального розвитку відповідної території (основними з яких є показники обсягу промислового та сільськогосподарського виробництва, обсягу інвестицій в основний капітал, рівня щільності населення, рівня безробіття населення, доходів населення у розрахунку на одну особу, середньомісячної заробітної плати працівників).

Третій вид трансфертів – кошти, що передаються до державного бюджету України та місцевих бюджетів з інших місцевих бюджетів. Чистий трансферт вирівнювання – різниця між дотацією вирівнювання та обсягом коштів, що передаються до державного бюджету. Протягом 2009–2013 рр., незважаючи на суттєве збільшення дотації вирівнювання та коштів, що передаються до державного бюджету чистий трансферт зменшився у 5 разів (табл. 2).

Четвертий вид міжбюджетних трансфертів – це інші дотації, які надаються з державного бюджету місцевим бюджетам. У 2013 р. додаткові дотації з державного бюджету у 2013 р. з місцевими бюджетами були використані на:

- вирівнювання фінансової забезпеченості місцевих бюджетів (5,0 млрд грн);

- підвищення рівня матеріального забезпечення інвалідів I чи II групи внаслідок психічного розладу (241,4 млн грн);

- компенсацію втрат доходів місцевих бюджетів унаслідок наданих державою податкових пільг зі сплати земельного податку суб'єктам космічної діяльності та суб'єктам літакобудування (147,9 млн грн);

- компенсацію втрат доходів унаслідок розміщення Чорноморського флоту Російської Федерації на території міст Севастополя, Феодосії та смт Гвардійське Сімферопольського району (119,4 млн грн);

- здійснення повноважень, встановлених Законом України «Про затвердження Конституції Автономної Республіки Крим» (34,1 млн грн);

- міському бюджету міста Славутича на забезпечення утримання соціальної інфраструктури міста (10,0 млн грн).

Відповідно до Бюджетного кодексу ст. 97 у Державному бюджеті України можуть передбачатися такі трансфerti місцевим бюджетам:

1) дотація вирівнювання бюджету Автономної Республіки Крим, обласним бюджетам, бюджетам міст Києва та Севастополя, районним бюджетам

Таблиця 2

Динаміка перерахування дотації вирівнювання та коштів, що передаються до державного бюджету з місцевих бюджетів у 2009–2013 рр.

Показник	2009	2010	2011	2012	2013
Дотація вирівнювання (млн грн)	33 356,4	43 640,4	43 629,9	51 649,9	55 695,4
Кошти, що передаються до державного бюджету (млн грн)	25 772,4	37 241,6	41 149,2	50 536,2	54 226,2
Чистий трансферт вирівнювання (млн грн)	7 584,0	6 398,8	2 480,8	1 113,7	1 469,2

та бюджетам міст республіканського Автономної Республіки Крим та обласного значення, іншим бюджетам місцевого самоврядування, для яких у державному бюджеті визначаються міжбюджетні трансферти;

2) додаткова дотація на вирівнювання фінансової забезпеченості місцевих бюджетів;

3) субвенції на здійснення державних програм соціального захисту;

4) додаткова дотація на компенсацію втрат доходів місцевих бюджетів, що не враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів, внаслідок надання пільг, встановлених державою;

41) субвенція на будівництво, реконструкцію, ремонт та утримання вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах;

5) субвенція на виконання інвестиційних програм (проектів); 6) інші додаткові дотації та інші субвенції.

У напрямі підвищення фінансової забезпеченості органів місцевого самоврядування урядом запропоновано зміни до Бюджетного кодексу України (законопроект № 4435а від 08.08.2014), затверджено Державну стратегію регіонального розвитку на період до 2020 року» (від 6 серпня 2014 р. № 385); розроблено Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» (від 1 квітня 2014 р. № 333-р); План заходів щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» (від 18 червня 2014 р. № 591-р). Принциповими положеннями нової державної регіональної політики є: перехід від жорсткої системи державного управління по вертикалі «центр – регіон» до політики децентралізації та реформування територіальної організації влади на принципах субсидіарності; перехід від політики «вирівнювання» до політики створення рівних можливостей для збалансованого розвитку регіонів, зростання їх конкурентоспроможності; перехід від політики визначення спеціальних територій (у т.ч. депресивних) для надання їм субсидій та цільової допомоги держави до надання інституційної та інвестиційної підтримки всім регіонам (за допомогою ДФРР, державно-приватного партнерства); використання дієвих механізмів та інструментів оптимального використання місцевих ресурсів, їх спрямування на розвиток територій; перехід від прямих інструментів державної підтримки регіонального розвитку (субсидій, податкових пільг, списання заборгованості) до гібридних інструментів стимулювання регіонального розвитку (залучення технічної допомоги, кредитів, розвитку ринку місцевих запозичень).

Одним із ключових елементів задекларованого урядом курсу на децентралізацію влади загалом, реформування системи місцевого самоврядування та податкової системи є законопроект Верховної Ради № 4435а «Про внесення змін до Бюджетного кодексу». Урядом запропоновано радикальні зміни механізму реалізації бюджетної політики, зокрема, нову модель фінансового забезпечення місцевих бюджетів та міжбюджетних відносин, спрямованої на реалізацію бюджетної децентралізації. Документ передбачає перехід територіальних громад на прямі міжбюджетні відносини з держбюджетом. Для цього пропонується об'єднати територіальні громади та наділити їх повноваженнями міст обласного значення. При цьому органи місцевого самоврядування в селах, селищах і містах районного значення, які не об'єдналися, втрачають права та повноваження,

делеговані державою. Також законопроект запроваджує низку нових видів трансфертів: базову дотацію, освітню субвенцію, субвенцію на підготовку робочих кадрів, медичну субвенцію, субвенцію на забезпечення медичних заходів окремих державних програм та комплексних заходів програмного характеру.

У напрямку збільшення дохідної бази місцевих бюджетів законопроектом передбачено наступне: передати з державного бюджету плати за надання адміністративних послуг, держмита (крім 50% адміністративного збору за держреєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень і державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців); збільшити відсотки нарахувань екологічного податку з 35 до 80%, запровадити з 2015 р. збору з роздрібного продажу підакцизних товарів зі ставкою 2% (замість збору за виноградарство, садівництво та хмільництво); закріпити за обласними бюджетами та бюджетом м. Києва 10% податку на прибуток підприємств приватного сектору економіки; встановити такі нормативи відрахувань податку на доходи фізичних осіб для бюджетів міст обласного значення та районів – 60, обласних бюджетів – 15, бюджету м. Києва – 20 (при цьому до державного бюджету – 80 з м. Києва, 25 – з інших територій) [6]. Проте, за оцінками АМУ, зниження частки ПДФО зменшить обсяг надходжень на 18,4 млрд грн [3]; провести реформування податку на нерухомість, а саме включення в базу оподаткування податку на комерційне майно. Проте, щоб збільшити надходження даного податку, необхідно посилити фіскальне навантаження на громадян, які володіють значними об'єктами житлової нерухомості. Крім того, при розрахунку податку неодмінно повинна враховуватися ринкова вартість нерухомості. Тільки за таких умов фіскальна ефективність даного податку може бути збільшена [9].

Спірним нововведенням є зміни про порядок формування державного фонду регіонального розвитку, згідно з якими 80% фонду розподілятиметься з урахуванням кількості населення, що проживає у відповідному регіоні, а 20% – з урахуванням рівня соціально-економічного розвитку регіонів відповідно до показника валового регіонального продукту з розрахунку на душу населення. Тобто найбільш густонаселені регіони, які й так перебувають у кращому становищі, отримують більше можливостей для реалізації інвестиційних проектів за державний рахунок.

Загалом, зміни до бюджетного законодавства мають забезпечити:

- бюджетну та фінансову самостійність місцевих бюджетів;

- закріплення за місцевими бюджетами стабільних джерел доходів та розширення дохідної бази місцевих бюджетів;

- нову трансфертну політику – запровадження нових видів трансфертів та посилення відповідальності профільних міністерств за реалізацію державної політики у відповідних галузях;

- новий механізм бюджетного регулювання та вирівнювання;

- децентралізацію видаткових повноважень та чіткий розподіл компетенцій, сформований за принципом субсидіарності.

Висновки з проведеного дослідження. Дослідження міжбюджетних відносин показали, що нині місцеві органи влади не володіють достатніми фінансовими ресурсами для організації управління

економікою і соціальною сферою території. Для вирішення цих складних завдань необхідно запровадити державні гарантії фінансового забезпечення виконання місцевими органами влади своїх функцій; внести зміни в структуру міжбюджетних трансфертів, а саме: забезпечити пріоритетність надання цільових субвенцій; збільшити частку субвенцій на соціально-економічний розвиток; сформулювати механізм запровадження конкурсних процедур фінансування місцевих програм.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бажаев О.Г. Межбюджетные отношения в ближайшей перспективе / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://budget/article/83766>.
2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456–VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pravo.in.ua/lib.html#rz2456>.
3. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання розподілу міжбюджетних трансфертів (дотацій вирівнювання та коштів, що передаються до державного бюджету) між державним та місцевими бюджетами» від 8.12.2010 р. № 1149 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.kiev.ua.
4. Вишневецька Н.В. Бюджетна політика: регіональний аспект : [монографія] / Н.В. Вишневецька. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. – 244 с.
5. Місцеві фінанси : підручник / [за ред. О.П. Кириленко]. – К. : Знання, 2006. – 677 с.
6. Молдован О. Навіщо Україні потрібна децентралізація // Forbes. – 2014. – 26 червня [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://forbes.ua>.
7. Пріоритети впровадження європейських норм місцевого самоврядування в прикордонних районах західних областей України в умовах адміністративно-територіального устрою. Аналітична записка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1622/>.
8. Щомісячний моніторинг основних індикаторів бюджетної системи України / Інститут бюджету та соціально-економічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ibser.org.ua/news/463/>.
9. Самаєва Ю. Імітація бюджетної децентралізації // Дзеркало тижня. – 2014. – 15 серпня [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://gazeta.dt.ua>.

УДК 336.226.33

Сушкова О.Є.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри податкової і митної справи

Національного університету державної податкової служби України

Ошуркевич В.В.

магістр факультету економіки та оподаткування

Національного університету державної податкової служби України

СИСТЕМА АДМІНІСТРУВАННЯ АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ В УКРАЇНІ

Стаття присвячена розробці системи адміністрування акцизного податку та дослідженню її структурних складових. Сформульовані основні принципи, а також визначені ресурси, необхідні для ефективного функціонування системи адміністрування акцизного податку. Наведено методи адміністрування акцизного податку, спрямовані на забезпечення високого фіскального результату функціонування системи податкового адміністрування.

Ключові слова: система податкового адміністрування, акцизний податок, принципи податкового адміністрування, методи податкового адміністрування, ресурси податкового адміністрування.

Сушкова Е.Е., Ошуркевич В.В. СИСТЕМА АДМИНИСТРИРОВАНИЯ АКЦИЗНОГО НАЛОГА В УКРАИНЕ

Статья посвящена разработке системы администрирования акцизного налога и исследованию ее структурных составляющих. Сформулированы основные принципы, а также определены ресурсы, необходимые для эффективного функционирования системы администрирования акцизного налога. Приведены методы администрирования акцизного налога, направленные на обеспечение высокого фискального результата функционирования системы налогового администрирования.

Ключевые слова: система налогового администрирования, акцизный налог, принципы налогового администрирования, методы налогового администрирования, ресурсы налогового администрирования.

Sushkova E.E., Oshurkevich V.V. SYSTEM OF EXCISE TAX ADMINISTRATION IN UKRAINE

Article is devoted to the development of the system of tax administration of the excise and the study of its structural components. Formulated the basic principles and identified the resources, which necessary for the effective functioning of the system of excise tax administration. Presented the methods of excise tax administration, those provide the high fiscal result of the system of tax administration.

Keywords: system of tax administration, excise tax, principles of tax administration, methods of tax administration, resources of tax administration.

Постановка проблеми. Розвиток суспільно-економічних відносин вимагає підвищення якісного рівня організації податкової системи, ефективності адміністрування податкових надходжень, спрощення податкового обліку. Реалії сьогодення висвітлюють складну економічну ситуацію в країні, яка проявляється в спаді виробництва, розладі фінансово-кредитної системи та збільшення дефіциту державних коштів. При цьому особливої актуальності набуває

проблема побудови досконалої системи формування доходної частини державного бюджету через ефективне адміністрування податкових платежів, зокрема акцизного податку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичним та практичним питанням акцизного оподаткування приділяється багато уваги в науковій літературі. Серед вітчизняних науковців окремі аспекти справляння та адміністрування акцизного податку